...นุศาสน์เยาวชน

...งในงานฌาปนกิจศพ

คุณแม่มณี ตันตยางกูร

ณ สุสานหลวงวัดเทพศิรินทราวาส พระนคร

วันเสาร์ที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๑๐

อนุศาสน์เยาวชน

เนื่องในงานฌาปนกิจศพ

คุณแม่มณี ตันตยางกูร

ณ สุสานหลวง วัดเทพศิรินทราวาส พระนคร

วันเสาร์ที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๑๐

คำนำ

รู้สึกสลดใจในการจากไปของคุณโยมมณี ตันต-ยางกูร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทางฝ่ายเจ้าภาพคุณพจน์ ตันตยางกูร ก็เป็นผู้ที่คุ้นเคยกันมานานพอสมควร เคยร่วมเดินทางไปประกอบศาสนกิจ ณ ประเทศสหพันธ์รัฐมลายู (มาเลย์เซีย) เมื่อปี พ. ศ. ๒๕๐๕ ด้วยกัน.

พระครูอุดมคุณาทร
วัดเทพศิรินทราวาส
๖ พฤษภาคม ๑๐

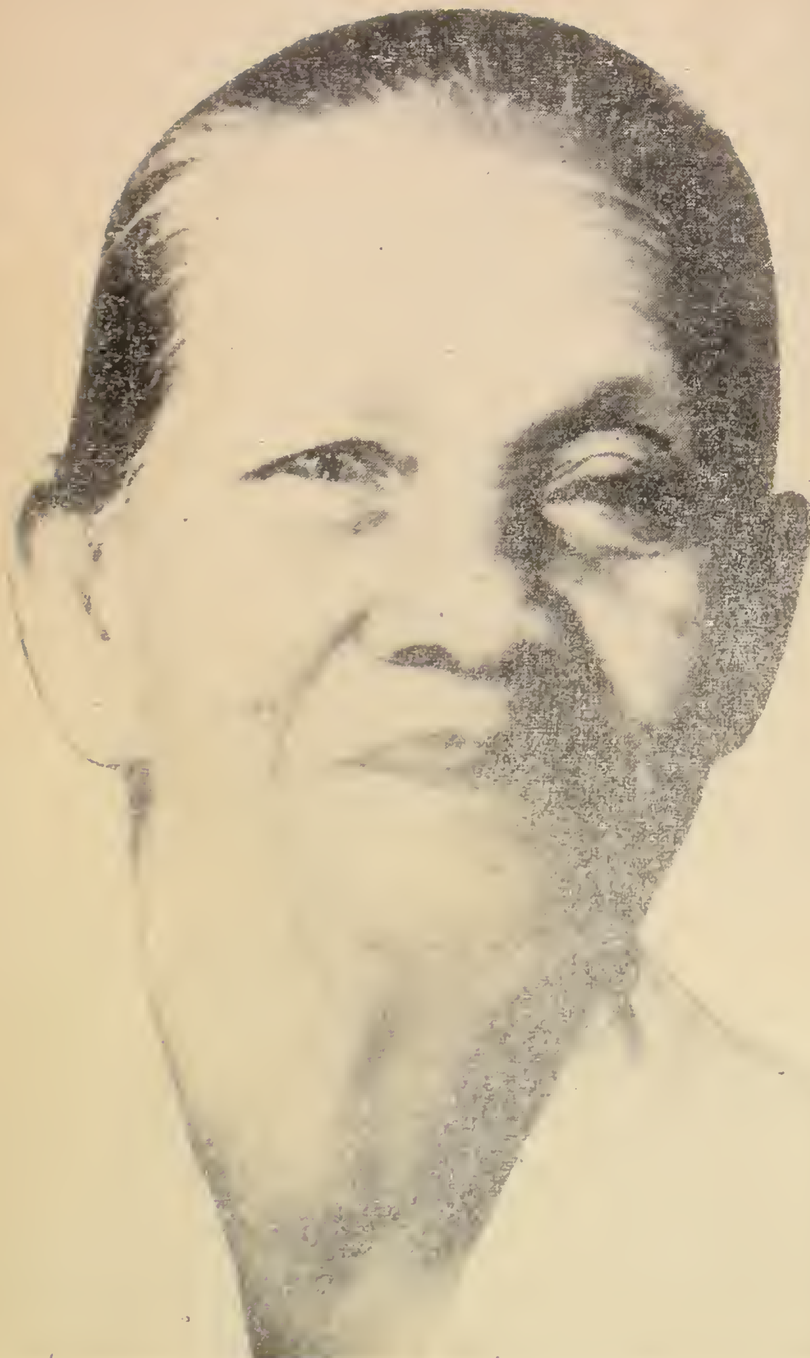
ของดีจาก .... งานฉลองสมณศักดิ์

"พระอริยเมธี (ปฐม) วัดปทุมวนาราม พระนคร"

โดยพระวินัยโกศล วัดเจดีย์หลวง จังหวัดเชียงใหม่

ขอทำนายว่า –

- ถ้าท่านทำตัวแข่งกับสังคม ท่านจะต้องล่มจมแน่นอน
- ถ้าท่านทำการเห็นแก่ตัว ท่านจะพบความมืดมัวภายหลัง
- ถ้าท่านกลัวเกินไป ท่านจะทำอะไรไม่สำเร็จ
- ถ้าท่านกล้าจนเกินงาม ท่านจะพบกับความเดือดร้อน
- ถ้าท่านขาดความพอดี ท่านจะเป็นหนี้เขาตลอดกาล
- ถ้าท่านขาดความเอื้อเฟื้อ จะหวังความช่วยเหลือได้อย่างไร?
- ถ้าท่านหวังแต่ความสนุก ท่านจะพบกับความทุกข์อย่างมหันต์
- ถ้าท่านขาดความรอบคอบ ผลคือความชอบจะเลือนหาย
- ถ้าท่านขาดความยั้งคิด ชีวิตทั้งชีวิตจะหมดความหมาย

คุณแม่มณี ตันตยางกูร

ชาตะ ๒๙ ต. ค. ๒๔๔๐

มรณะ ๑๓ ธ. ค. ๒๕๐๗

ประวัติคุณแม่มณี ตันตยางกูร

คุณแม่มณี ตันตยางกูร ชาตะเมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม พ. ศ. ๒๔๔๐ ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๒ ปีจอ ที่ตำบลท่าดินแดง อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นธิดาของนายทองอยู่ นางพลอย ศรีโสภา มีพี่น้องร่วมบิดามารดา ๑๐ คนคือ

๑ นางเพิ่ม สงฆ์รักษา (ถึงแก่กรรม)

๒ นางปั้น (ถึงแก่กรรม)

๓ นายสะอาด ศรีโสภา (ถึงแก่กรรม)

๔ นายทองดี ศรีโสภา (ถึงแก่กรรม)

๕ นายจินดา ศรีโสภา (ถึงแก่กรรม)

๖ นางมณี ตันตยางกูร

๗ นางสาคร ศรีโสภา (ถึงแก่กรรม)

๘ นายเจริญ ศรีโสภา (ถึงแก่กรรม)

๙ นางเตี๊ยม ยุพงษ์ฉาย

๑๐ นายแถม ศรีโสภา (ถึงแก่กรรม)

คุณแม่มณี ตันตยางกูร ได้ทำการสมรสกับ

คุณพ่อเจิม ตันตยางกูร เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๒ มีบุตรธิดารวม ๑๑ คน แต่เสียชีวิตเมื่อเยาว์วัยเสีย ๗ คน ที่อยู่คือ

๑. นางกิมเอ็ง แซ่ลี้

๒. นางกิมซ่วน นาคะโยคี

๓. นายพจน์ ตันตยางกูร

๔. นางแตงไทย ตันตยางกูร

ในสมัยที่คุณแม่ยังมีชีวิตอยู่เป็นผู้ที่มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบสัมมาชีพในทางพาณิชยกิจเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่พ่อค้าและได้รับความเคารพนับถือไว้วางใจในวางการค้าทั่วไปถึงแม้จะเป็นหญิง เพราะเหตุที่คุณพ่อเจิมฯ ได้เสียชีวิตตั้งแต่ลูก ๆ ยังเล็กได้ทิ้งภาระอันหนักเกี่ยวกับเรื่องกิจการค้าและลูก ๆ ดังนั้นคุณแม่จึงต้องทำหน้าที่ทั้งพ่อและแม่ตั้งแต่นั้นมาสั่งสอนอบรมบุตร–ธิดาทั้งการค้าและให้การศึกษาอย่างดีที่สุด คุณแม่คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำให้อภัยแก่

ลูก ๆ ทุกคนเมื่อมีการบกพร่อง คอยดูแลลูก ๆ ทุกคน ไม่ว่าใหญ่หรือเล็กที่อยู่ห่างไกลกัน คุณแม่เป็นผู้ที่มีหัวริเริ่มที่ดีคนหนึ่ง นักแก้ปัญหาที่ดีของผู้ที่มาขอความช่วยเหลือ คุณแม่ได้สร้างหลักฐานให้เป็นปึกแผ่นด้วยตัวเองเรื่อยมา นอกจากนั้นยังได้สร้างฐานและชื่อเสียงไว้ให้แก่ลูก ๆ ทุกคนโดยมิน้อยหน้ากันเลย ใครต้องการเรียนก็ส่งเสียดีที่สุด ลูกทุกคนมีอาชีพเป็นหลักเป็นฐาน

ในบั้นปลายของชีวิตคุณแม่เป็นผู้ที่มีใจกุศล นิยมสละทรัพย์ทำบุญทำกุศลไว้ในพระพุทธศาสนา จนนับครั้งไม่ถ้วน ลูกสังเกตได้ว่า ครั้งใดที่คุณแม่ได้ทำบุญทำทานไป ท่านจะรู้สึกสบายใจกระปี้กระเปร่าอย่างเห็นได้ชัด เคยบูรณะวัดวาอาราม ศาสนวัตถุมากมาย เนื่องจากมีบุตรชายคนเดียว แต่ท่านก็ได้รับเป็นเจ้าภาพอุปสมบทผู้อื่นที่ขาดทุนทรัพย์ชีวิตท่านเป็นโยมอุปัฏฐากแก่พระภิกษุมากมาย บางองค์ยังไม่ลาสิกขาบทเป็น

พระผู้ใหญ่ก็มี

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๖ คุณแม่เริ่มป่วย นายแพทย์ตรวจพบว่าเป็น "เบาหวาน" ลูก ๆ จึงได้ทำการรักษาพยาบาลตั้งแต่นั้นมา อาการก็ไม่สู้จะน่าวิตกอะไรหาย ๆ เป็น ๆ สลับกันไป ปีต่อมาเริ่มมีโรคอื่นแทรก เช่น ความดันโลหิตสูง มือเท้าชาเสมอ ๆ โดยปกติคุณแม่เป็นคนที่แข็งแรงมากสุขภาพดีกว่าลูก ๆ บางคนเสียอีก ท่านจะมีก็แต่เรื่องเป็นลมซึ่งเป็นโรคประจำของคนแก่ทั่ว ๆ ไป

เมื่อคุณแม่พักรักษาตัวอยู่กับลูกชายพออาการดีขึ้น ท่านก็ขอตัวไปดูกิจการค้าของท่านเพียงไม่ถึงเดือนก็ได้รับข่าวว่าคุณแม่ป่วยหนัก ด้วยโรคเบาหวานที่จังหวัดลพบุรี ลูก ๆ ได้รับคุณแม่มารักษาตัวที่โรงพยาบาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลูกชายซึ่งอยู่กรุงเทพ ฯ ทราบข่าวรีบไปดูอาการท่าน ดูผลการรักษาของแพทย์ที่นั่นอยู่ ๓ วันไม่มีอะไรดีขึ้น อาการท่าน

วันนั้นลูก ๆ ยังจำได้

กลับทรุดลงเรื่อย ๆ ในที่สุดท่านก็เป็นอัมพาตไปครึ่งตัว ลิ้นแข็งรับประทานอาหารไม่ได้ต้องฉีดยาบำรุง ท่านไม่ยอมลืมตาและพูดกันไม่รู้เรื่องเสียแล้ว เราขาดการติดต่อกับคุณแม่ตั้งแต่เช้าวันที่ ๖ ธันวาคม จึงตัดสินใจนำคุณแม่กลับเข้ากรุงเทพ ฯ พยายามทุกวิถีทางที่จะให้ท่านอยู่ ถึงแม้ว่าจะได้ท่านในลักษณะที่ท่านเป็นอัมพาตพูดไม่ได้ พวกเราก็ยอม แต่เมื่อมาถึงกรุงเทพ ฯ แพทย์ตรวจอาการท่านแล้วบอกว่า "มิคโคม่า" อย่าไปทำอะไรท่านเลย ไม่ต้องฉีดยาอะไรทั้งนั้น เพียงไม่ถึง ๒๐ นาทีท่านก็หมดลมหายใจอย่างอาการสงบ ท่ามกลางลูก–หลานพร้อมหน้า เมื่อเวลา ๘.๕๐ น. ของวันอาทิตย์ที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๐๗ ตรงกับวันขึ้น ๙ ค่ำ เดือนอ้าย ปีมะเส็ง สิริรวมอายุได้ ๖๗ ปี

พจน์ ตันตยางกูร

สำนักงานเลขานุการกรม

กรมไปรษณีย์โทรเลข.

คำไว้อาลัย

ร่มโพธิร่มไทรของลูกซึ่งมีเพียงต้นเดียว มาตั้งนมนานแล้ว กลับต้องมาล้มเสียอีก ..... ใคร ? ที่ทำกับคุณแม่หารู้ไม่ว่า มันทำผิดอย่างมหันต์ อย่างเลวที่สุด คุณแม่เป็นคนดีกว่าใคร ๆ ที่เคยเห็นมา คุณแม่เป็นนักเศรษฐศาสตร์ นักบัญชี นักปกครอง นอกจากนั้น คุณแม่ยังเป็นผู้พิพากษาที่คอยให้ความยุติธรรมแก่ลูก ๆ เมื่อพวกเรามีความเห็นไม่ตรงกัน คุณแม่มีความเป็นแม่และพ่อต่อลูก ๆ ท่านพร้อมจะเช็ดน้ำตาให้ลูกทุกคน มีหลายครั้งที่ท่านให้ลูกยิ้มได้ทั้งน้ำตา ..... ท่านปกครองลูก ๆ อย่างทันสมัย ไม่โบราณตามอายุ ท่านให้อิสระแก่ลูกบางคนที่พอจะให้ได้ ท่านรู้จักเดินสายกลาง ไม่ตึงจนขาด และไม่หย่อนจนยานเนิบนาบ การเดินสายกลางของท่านนั้น ท่านใช้ทั้งในการปกครองลูก ๆ ปกครองคนงาน และใช้ในการประ-กอบกิจการค้าดีและได้ผลทุกครั้ง ..... สิ่งที่ลูก ๆ ขอยก

นี้วให้แก่ท่าน ก็คือความมีเครดิตของท่าน พวกลูก ๆ คิดอยากจะทำอย่างท่านบ้างก็ทำได้ยาก อย่างเช่น การค้าบางอย่างต้องเสี่ยงต่อความต้องการของตลาด ท่านเคยพลาดอยู่ครั้งหนึ่ง สินค้าของท่านเกิดเฟ้อในตลาด แต่ท่านเป็นนักแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เก่งท่านจึงรอดตายอย่างหวุดหวิด ทำให้วงการค้าตลึงไปตาม ๆ กัน..... ท่านเคยบอกลูก ๆ ว่าหากินอย่าตามหลังใคร

โดยความรู้สึกของพวกเรานั้น คุณแม่เป็นคนที่พวกเราสนิทสนมมากกว่าคุณพ่อ เพราะท่านให้ความใกล้ชิดเป็นกันเอง และอีกประการหนึ่ง คุณพ่อเสียตั้งแต่พวกเรายังเล็กจะโตก็ไม่กี่คน ท่านเลี้ยงลูก ๆ มาด้วยมือของท่านเอง ..... ท่านเคยพูดว่าท่านภาคภูมิใจที่ได้เลี้ยงพวกเรามาด้วยตัวของท่านเอง และลูก ๆ ก็ไม่เคยทำให้คุณแม่เสียใจ ทุกคนก็พอจะช่วยตัวเองได้

ในชีวิตของคุณแม่ท่านมีหลาน ๆ เชื้อสายของท่านแท้ ๆ ถึง ๒๑ คน ท่านก็ยังแผ่ความรัก ให้ความ

อบอุ่นแก่หลานอย่างทั่วถึงไม่ลำเอียง ผลแห่งความดีงามที่ท่านได้กระทำไว้มากมายเกินกว่าอายุท่าน ทำไมไม่ช่วยให้ท่านอยู่ต่อไป อยู่เพื่อกระทำความดี อยู่เพื่อสร้างบุญสร้างกุศลในบวรพุทธศาสนาเล่า โลกนี้ไม่ยุติธรรมเลย

จากลูกชายของคุณแม่

"วันรำลึก"

คุณแม่ท่านรักลูกชายของท่านมาก เพราะท่านมีลูกชายเพียงคนเดียว เมื่อเยาว์วัย ข้าพเจ้าถูกเลี้ยงดูราวกับไข่อยู่ในหิน ของเล่นอย่างดี ราคาค่อนข้างสูงสมัยนั้น (ปี พ. ศ. ๒๔๘๓–๒๔๘๔) ซึ่งเป็นระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ามีของเล่นอย่างอุดมทำให้เพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันต้องพึ่งบารมี เป็นเวลาบ่อยครั้งที่พี่, ป้า, น้า, และอาว์ พูดกับคุณแม่ว่าอย่าตามใจข้าพเจ้ามากนักเลย จะกลายเป็นคนเสีย แต่ท่านก็ยังให้ความหวังในตัวข้าพเจ้ามาก โดยที่ท่านให้การศึกษาอย่างดีที่สุด ไม่ว่าจะเรียนอะไรหรือต้องการอะไร ภายหลังเมื่อจบชั้นประถมปีที่ ๔ จากอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ท่านก็ส่งตัวข้าพเจ้ามาเรียนหนังสือต่อพักกับญาติผู้ใหญ่ในกรุงเทพ ฯ ซึ่งการเข้ากรุงในครั้งนั้นนับเป็นครั้งที่สองของข้าพเจ้า เพราะครั้งแรกเมื่อก่อนจะเกิดสงคราม ข้าพเจ้าจำได้ว่า

ได้เรียนอยู่ชั้นประถมปีที่ ๒ แต่ด้วยพิษของสงคราม เชื่อว่าคงไม่มีใครจะต้องการพิศวาทมันเท่าไรหรอก ข้าพเจ้าเลยต้องกลายเป็นครอบครัวอพยพไป หนีลูกระเบิดหัวซุกหัวซุนกลับมาตุภูมิ ในระยะที่ข้าพเจ้าเข้ากรุงครั้งที่สองนี้เป็นเวลาที่ควันของสงครามเริ่มจางมากแล้ว ข้าพเจ้ามุมานะเรียนอย่างเดียวนอกจากปิดภาคปลายเท่านั้นที่ต้องไปช่วยคุณแม่ค้าขายบ้าง ดูเหมือนว่าระยะที่เรียนอยู่นี้ ท่านมีหน้าที่อยู่อย่างเดียวคือหาเงินส่งเรียน ทุก ๆ สิ้นปีก็นำผลสำเร็จมาสู่ท่านโดยไม่เคยทำให้ท่านผิดหวัง เมื่อข้าพเจ้าครบอายุบวชก็ได้บวชให้ท่านตามความประสงค์ คุณแม่มีดีอีกอย่างคือการปกครองลูก ๆ อย่างเสรีประชาธิปไตย

คุณแม่เป็นผู้ที่มีสุขภาพดีมากคนหนึ่งในจำนวนพี่น้องทั้งหมดของท่าน หรือกล่าวได้ว่าสุขภาพดีกว่าลูก ๆ บางคนเสียอีก นอกเสียจากเรื่องลม ๆ แล้ง ๆ เท่านั้น ซึ่งจะเกิดเป็นประจำสำหรับผู้มีอายุทุกท่าน ไม่

ว่าชายหรือหญิง รูปร่างคุณแม่สมบูรณ์ มีผิวขาว ท่านมีความเป็นลูกผู้ดีทุกกระเบียดนิ้ว นิสัยโอบอ้อมอารีต่อคนทุกคน ถ้าใครมุ่งหน้ามาหาคุณแม่ให้ช่วยเหลือก็เป็นอันเชื่อได้ว่าไม่เคยผิดหวังหรือเสียเที่ยว ท่านขยันต่อการสร้างบุญสร้างกุศล บริจาคทาน ถ้าท่านว่างจากกิจการค้าตอนเช้า ๆ จะเห็นท่านนั่งใส่บาตรมีพระเณรพายเรือมารับบาตรมากมายที่จังหวัดอยุธยา ลูก ๆ ลอบสังเกตจะเห็นท่านมีอารมณ์แจ่มใสเบิกบานเป็นพิเศษเสมอ ๆ

โดยปกติคุณแม่รับประทานหมากเป็นประจำ แม้แต่เวลานอนท่านก็ต้องอมหมาก ท่านมาเริ่มป่วยด้วยโรคเบาหวานเมื่อกลางปี พ. ศ. ๒๕๐๖ มือเท้าชาบ่อย ๆ เราช่วยกันรักษาพยาบาลท่านเป็นอย่างดี อาการก็ไม่เป็นที่น่าวิตกอะไรเป็น ๆ หาย ๆ ระยะต่อมาเริ่มมีโรคอื่นแทรก เช่นความดันโลหิตสูง ระหว่างป่วย ท่านมักจะมารักษาตัวอยู่กับลูกชายที่กรุงเทพ ฯ

เป็นประจำ ครั้งหลังสุดเมื่อปลายปี พ. ศ. ๒๕๐๗ อาการท่านดีขึ้นมาก ตลอดเวลาท่านไม่เคยล้มหมอนนอนเสื่อเลย แต่สิ่งหนึ่งที่ท่านมีอยู่ในตัวคือเป็นคนที่ไม่ชอบอยู่เฉย ท่านรำคาญ ประกอบกับท่านก็เป็นห่วงกิจการค้าทางต่างจังหวัด ท่านจึงขอตัวไปติดตามผลงานของท่าน ข้าพเจ้าเห็นว่าท่านอาการดีขึ้นมากเกือบจะเป็นปกติแล้ว จึงได้ให้หมอสั่งยาไปรับประทานระหว่างที่คุณแม่ห่างหมอ ท่านบอกว่าเมื่อเสร็จแล้วจะรีบกลับมา

แต่แล้วเช้าวันหนึ่งก็มีญาติจากจังหวัดอยุธยามาบอกว่า คุณแม่ป่วยหนัก ต้องการเห็นหน้าข้าพเจ้า ข้าพเจ้ารับว่าขณะนั้นนึกโกรธคุณแม่เหลือเกินท่านไม่ควรจะไปเลย คุณแม่ป่วยด้วยโรคเก่ากำเริบที่จังหวัดลพบุรี เหตุเพราะคุณแม่ใช้สมองมากเกินไปนั่นเอง ความจริง วัยอย่างท่านควรจะมีการพักผ่อนให้มาก ๆ ได้แล้ว แต่พวกเราพยายามอ้อนวอนท่านไม่สำเร็จลูกๆ

รับตัวท่านมารักษาตัวอยู่ที่จังหวัดอยุธยา ข้าพเจ้าไปเยี่ยมคุณแม่ท่านดีใจรับประทานข้าวต้มได้มาก คืนนั้นเราบีบนวดท่านเพื่อให้ท่านสบายจะได้นอนหลับ เราบางคนก็หลับกับคุณแม่ตรงนั้นเอง คุณแม่ตื่นแต่เช้าให้ลูกต้มข้าวต้ม เมื่อเสร็จจากข้าวต้ม เราก็จัดการตำหมากป้อนท่าน ท่านขอยาจืดทานกับหมากเราก็หยิบให้ท่าน ท่านแบบมือรับ แต่นาทีนั้นเองมือซ้ายอันเป็นมือที่ท่านถนัดที่สุดตลอดชีวิตท่านเริ่มสั่นเทา มือแข็งแต่สติท่านยังดี ท่านพยายามจะนำเข้าปากแต่ไม่สำเร็จ เราได้ยินท่านพูดอะไรไม่ชัดอ้อแอ้ในลำคอ เรากำลังจะช่วยท่าน ข้าพเจ้าเห็นนัยน์ตาท่านพร่าปราศจากจุดโฟกัส จึงห้ามพวกเราอย่าให้ท่านอมยาเลย ท่านไม่มีสติเสียแล้ว ทุกคนเริ่มรู้เหตุการณ์ร้องไห้วิ่งกันสาละวล บีบนวดกันอย่างมิรู้ว่าจะทำอะไรให้ดีกว่าในขณะนั้น ร่างท่านล้มลงหงาย ข้าพเจ้าอยู่ข้างหลังท่านอยู่ก่อนแล้วจึงเอาอกรับท่านไว้ เลยตัดสินใจนำท่านไป

คำนำ

บทสวด และเรื่องเกี่ยวกับพิธีกรรม ที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ คุณลิ้นจี่ อมาตยกุล เห็นว่าจะเป็นคุณ เป็นประโยชน์แก่เยาวชน และผู้นับถือพระพุทธศาสนา จะได้ศึกษาเรียนรู้ประพฤติปฏิบัติ จึงรวบรวมและจัดให้พิมพ์ขึ้น เพื่อแจกจ่ายเป็นธรรมวิทยาทานให้แพร่หลายทั่วไป ข้าพเจ้ายินดีอนุโมทนาสาธุการ ในกุศลเจตนานี้ ด้วยเป็นอย่างยิ่ง

ขอกุศลที่เกิดแต่ธรรมทานนี้ จงอำนวยอิฏฐวิบุลผล คือความพ้นทุกข์ บรรลุสันติสุข แก่คุณลิ้นจี่ อมาตยกุล ทุกทิพาราตรีเทอญ.

พระเทพเมธากร

วัดเทพศิรินทราวาส

๑๐ มกราคม ๒๕๑๐

คำอนุโมทนา

หนังสืออนุศาสน์นี้ คุณลิ้นจี่ อมาตยกุล ได้พิมพ์ขึ้นเพื่อประโยชน์แก่เยาวชน และบุคคลทั่วไปทุกเรื่องแนะนำถึงข้อที่ควรรู้ควรทำ ทั้งมีคำต่าง ๆ ที่จะต้องใช้ในพิธีต่าง ๆ อยู่เสมอ ใช้ถ้อยคำกระทัดรัดชัดเจน อ่านจบเร็ว เข้าใจได้ง่าย ได้ประโยชน์มาก ขอให้ลองอ่านลองทำดู จะมีความสุขความเจริญด้วยกันทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่ จึงขออนุโมทนาอำนวยพร

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และอำนาจกุศลได้อภิบาลรักษา คุณลิ้นจี่ อมาตยกุล ผู้มีกุศลเจตนา หวังความสุขประโยชน์แก่เยาวชน กับคนทั้งหลาย ให้เจริญ อายุ วรรณ สุข พล และเจริญในธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

อนึ่ง ขอให้พรนี้สำเร็จแก่เยาวชน กับบรรดาผู้ที่ได้รับหนังสือนี้ไปอ่านปฏิบัติทุกคนเทอญ

พระศาสนโสภณ

วัดบวรนิเวศวิหาร

มีนาคม ๒๕๑๐

สารบาญ

หนังสือบทสวด

๏ เป็นคน ควรอุตส่าห์รักษาความดีและหน้าที่ของตน ต้องรักตนอีกทั้งรักชาติ กับทั้งรักศาสนา รักตนนั้น ควรต้องหมั่นหาความดี เล่าเรียนซึ่งวิชา รักชาติ อย่าคิดแกล้งเบียดเบียนให้ทุกข์ซึ่งกันและกัน อุตส่าห์คิดโอบอ้อมบำรุง แนะนำสั่งสอนคนในชาติของตน ให้เป็นคนประพฤติดียิ่ง ความชั่วทิ้งทุกสิ่งสรรพ์ รักศาสนา หมั่นศึกษา และอุตส่าห์พึ่งพระสัทธรรม ศีลห้านั้นรักษาเป็นนิตย์ ความเห็นผิดอย่าให้มี.

๏ เราคนไทยได้เกิด ในสยาม ประเทศเอย
ถือพุทธศาสน์งาม เหมาะแล้ว
สืบวงศ์ตระกูลตาม ถือต่อ กันมา
บุญนักเกิดพบแก้ว เก็บไว้ เหนือเศียร.

๏ คำสอนพระพุทธ์ล้วน แก่นสาร
ใครไม่อาจต้านทาน ต่อสู้
เป็นคำที่หลักฐาน จริงมั่น คงนอ
กำจัดทุกข์ของผู้ เชื่อแล้วทำตาม.

๏ พระสงฆ์เป็นศิษย์แท้ ของพระ พุทธ์นา
ท่านปฏิบัติสละ ชั่วแล้ว
สมจริงดั่งธรรมะ ที่พระ สอนเอย
บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว ดุจแก้วหมดธุลี.

๏ คุณพระพุทธเจ้า ย่อสาม
บริสุทธิคุณตาม แบบแท้
ปัญญาธิคุณนาม ตัดฆ่า กิเลสเอย
กรุณาคุณมากแล้ แผ่ให้ มหาชน.

๏ คุณพระธรรมเจ้า สองหนา
ระเบียบแบบไตรสิกขา บอกชี้
อีกธ รรมข้ามโลกนา ผลสุข เกษมเอย
ธรรมะนำสัตว์ลี้ โลกแล้วสู่นิพพาน.

๏ คุณพระสงฆเจ้า ปฏิบัติ ดีเอย
เป็นย่อคุณกำจัด ชั่วได้
ท่านพ้นโลกสจัด จากบาป แล้วนา
เป็นที่ควรกราบไหว้ ท่านนั้น นาบุญ.

๏ มนุษย์ทั้งหลายมาก ภัยทุกข์ยากมาถึงตัว ในใจให้ขุ่นมัว ด้วยความกลัวนั้นเหลือเกิน นึกถึงภูเขาป่า และสวนไม้ดอกผลเจริญ ต้นไม้เจดีย์เชิญมาช่วยดับระงับภัย ที่พึ่งทั้งหลายนั้น จะป้องกันช่วยไม่ได้ ไม่พ้นจากทุกข์ภัย อย่านับถือจะพาหลง ใครถึงพระสัมพุทธ์ ทั้งพระธรรมและพระสงฆ์ อีกเห็นพระธรรมตรง คือความจริงสี่ประการ ทุกข์หนึ่งเหตุเกิดทุกข์ และดับทุกข์ในสงสารหนทางแปดประการ รู้เห็นจริงประจักษ์ใจ ที่พึ่งทั้งหลายนี้ ใครถึงแล้วพ้นทุกข์ได้ แล้วสุขสบายในน้ำจิตพ้นความกลัวจริง.

๏ ข้าขอกราบไหว้คุณ ท่านบิดาและมารดา

เลี้ยงลูกเฝ้ารักษา แต่คลอดมาจึงเป็นคน แสนยาก ลำบากกาย ไม่คิดยากลำบากตน ในใจให้กังวล อยู่ด้วยลูกทุกเวลา ยามกินถ้าลูกร้อง ก็ต้องวางวิ่งมาหา ยามนอนห่อนเต็มตา พอลูกร้องก็ต้องดู กลัวเรือดยุงไรมด จะกวนกัดริบอุ้มชู อดกินอดนอนสู้ ทนลำบากหนักไม่เบา คุณพ่อแม่มากนัก เปรียบน้ำหนักยิ่งภูเขา แผ่นดินทั้งหมดเอา มาเปรียบคุณไม่เท่าทัน เหลือที่จะแทนคุณ ของท่านนั้นใหญ่อนันต์ เว้นไว้แต่เรียนธรรม เอามาสอนพอผ่อนคุณ เรียนธรรมที่จริงให้ รู้ไม่เที่ยงไว้เป็นทุน แล้วจึงแสดงคุณ ให้เห็นจริงตามธรรมดา นั่นแลจึงนับได้ว่าสนองซึ่งคุณนา ใช้ค่าข้าวป้อนมา และน้ำนมที่กลืนกิน.

๏ ข้าขอนอบน้อมคุณ แก่ท่านครูผู้อารี กรุณาและปรานี อุตส่าห์สอนทุกทุกวัน ยังไม่รู้ก็ได้รู้ ส่วนของครูสอนทั้งนั้น เนื้อความทุกสิ่งสรรพ์ ดีชั่ว

ชี้ให้ชัดเจน จิตมากด้วยเอ็นดู อยากให้รู้เหมือนแกล้งเกณฑ์ รักไม่ลำเอียงเอน หวังให้แหลมฉลาดคม เดิมมืดไม่รู้แน่ เหมือนเข้าถ้ำเที่ยวคลำงม สงสัยและเซอะซม กลับสว่างแลเห็นจริง คุณส่วนนี้ควรไหว้ ยกขึ้นไว้ในที่ยิ่ง เพราะเราพึ่งท่านจริง จึ่งได้รู้วิชาชาญ.

ไหว้ ๕ ครั้ง

ของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย
วัดเทพศิรินทราวาส

ในวันหนึ่งกับคืนหนึ่ง ไม่ว่าเวลาไร ตามแต่เหมาะ ต้องไหว้ให้ได้ ๕ ครั้งเป็นอย่างน้อย ในคราวเดียวนั้น ถ้ามีดอกไม้ธูปเทียน ก็บูชา ถ้าไม่มีก็มือ ๑๐ นิ้วและปากกับใจ ควรไว้จนตลอดชีวิต คือ ครั้งที่ ๑ พึงนั่งกระโหย่งเท้าประณมมือว่า นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ ๓ หน แล้วว่าพระพุทธคุณ คือ อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควาติ ฯ หยุดระลึกถึงพระปัญญาคุณทรงรู้ดีรู้ชอบสิ้นเชิง พระบริสุทธิ

คุณ ทรงละความเศร้าหมองได้หมด พระกรุณาคุณ ทรงสงสารผู้อื่นและสั่งสอนให้ปฏิบัติตาม ของพระพุทธเจ้า จนเห็นชัดแล้วกราบลงหน ๑ ฯ ครั้งที่ ๒ ว่าพระธรรมคุณ คือ สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม สนฺทิฏฺฐิโก อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหีติ ฯ หยุดระลึกถึงคุณพระธรรมที่รักษาผู้ปฏิบัติตามไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว จนเห็นชัดแล้วกราบลงหน ๑ ฯ ครั้งที่ ๓ ว่าพระสังฆคุณ คือ สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ อุชุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ ญายปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ สามีจิปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ ยทิทํ จตฺตาริ ปุริสยุคานิ อฏฺฐ ปุริสปุคฺคลา เอส ภควโต สาวกสงฺโฆ อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลิกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ ฯ หยุดระลึกถึงคุณ คือ ความปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติถูก ปฏิบัติชอบ ของพระอริยสงฆ์ จนเห็น

ชัดแล้วกราบลงหน ๑ ฯ นั่งพับเพียบประณมมือตั้งใจถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะไม่ถือสิ่งอื่นยิ่งกว่า จนตลอดชีวิต ว่าสรณคมน์ คือ พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ ฯ ทุติยมฺปิ พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ ทุติยมฺปิ ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ ทุติยมฺปิ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ ฯ ตติยมฺปิ พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ ตติยมฺปิ ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ ตติยมฺปิ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ ฯ ครั้งที่ ๔ ระลึกถึงคุณมารดาบิดาของตน จนเห็นชัดแล้วกราบลงหน ๑ ฯ ครั้งที่ ๕ ระลึกถึงคุณของบรรดาท่านผู้มีอุปการคุณแก่ตน เช่นพระมหากษัตริย์ และครูบาอาจารย์เป็นต้นไป จนเห็นชัดแล้วกราบลงหน ๑ ฯ

ต่อนี้ไปไม่ต้องประณมมือ ตั้งใจพิจารณาเรื่องและร่างกายของตนว่า จะต้องแก่ หนีความแก่ไปไม่พ้น จะต้องเจ็บหนีความเจ็บไปไม่พ้น จะต้องตายหนีความตายไปไม่พ้น จะต้องพลัดพรากจากของ

รักของชอบใจทั้งสิ้น มีกรรมเป็นของตัว คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นอนิจจัง ไม่เที่ยง ไม่แน่นอน เป็นทุกข์ลำบากเดือดร้อน เป็นอนัตตา ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของตน ฯ ครั้นพิจารณาแล้ว พึงแผ่กุศลทั้งปวงมีการกราบไหว้เป็นต้นนี้ อุทิศให้แก่ท่านผู้มีคุณมีมารดาบิดาเป็นต้น ตลอดจนชั้นสูงสุดคือพระมหากษัตริย์ ทั้งเทพดามนุษย์และสัตว์ทั้งหลายว่า จงเป็นสุข ฯ อย่ามีเวรมีภัยเบียดเบียนกันและกัน รักษาตนให้พ้นจากทุกขภัยทั้งสิ้นเถิด ฯ

การไหว้ ๕ ครั้งนี้ ถ้าวันไหนขาด ให้ไหว้ใช้หนี้ ๕ ครั้งในวันรุ่งขึ้น ถ้านั่งกระโหย่งเท้าไม่ได้ ก็นั่งพับเพียบ ถ้าไม่ได้ ก็นอนไหว้ เมื่อยกมือไม่ขึ้น ก็ปากกับใจ ถ้าทำได้อย่างนี้ เป็นเครื่องพยุงตนให้เป็นคนดีไม่ให้เป็นคนชั่ว และให้ตั้งอยู่ในที่ดีไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว ถ้าผู้ใดประพฤติได้เสมอจนตลอดชีวิต ผู้นั้นจะอุ่นใจในตัวของตัวเอง มีความเจริญ

งอกงามไพบูลย์ยิ่ง ๆ ขึ้น เสมอทุกคืนทุกวัน คุ้มครองป้องกันภยันตราย ปราศจากความเสียหายที่ไม่เหลือวิสัย และตั้งตัวได้ในทางคดีโลกและทางคดีธรรม เต็มภูมิเต็มชั้นของตน ๆ ทุกประการ ฯ

จบเท่านี้ ฯ

สัจจธรรม

สัจจะ แปลว่า ความจริง ได้แก่กิริยาที่บุคคลประพฤติตนเป็นคนตรง มีอาการที่จะให้เป็นไปได้ ๓ ทาง คือ ทางกาย ๑ ทางวาจา ๑ ทางใจ ๑.

สัจจะที่เป็นไปทางกายนั้น คือจะทำกิจการใด ๆ ก็ทำกิจการนั้น ๆ จริง ๆ หรือจะประพฤติปฏิบัติธรรมใด ๆ อันเป็นไปทางกาย ก็ประพฤติปฏิบัติธรรมนั้น ๆ จริง ๆ ไม่กระทำหรือประพฤติย่อหย่อน แม้กิจการหรือธรรมนั้น ๆ จะยากลำบากและมีอุปสรรคก็ไม่ละทิ้งไม่ย่อท้อถอยหลัง คงตั้งหน้าปฏิบัติบำเพ็ญไป บุคคลผู้มีสัจจะเป็นไปทางกายย่อมประสพความสำเร็จในการงาน ในการประพฤติธรรมนั้นอันไม่เหลือวิสัย.

สัจจะที่เป็นไปทางวาจานั้น คือ เว้นจากพูดเท็จ พูดแต่คำสัตย์จริง ให้สัตย์ปฏิญญาต่อผู้ใดแล้ว

ก็ประพฤติปฏิบัติตามปฏิญญาที่ได้ให้ไว้แก่ผู้นั้น ไม่ให้เคลื่อนคลาด บุคคลผู้ประพฤติสัจจะทางวาจานี้ ย่อมเป็นที่นิยมเชื่อถือของผู้อื่นในการพูด.

สัจจะที่เป็นไปทางใจนั้น คือ ตั้งใจอย่างใดแล้ว ไม่ล้มความตั้งใจอย่างนั้น จนกว่าจะสมปรารถนาตามความตั้งใจ สัจจะทางใจนี้เป็นเหตุให้คนเราทำอะไรสำเร็จลุล่วงไปได้ในสิ่งที่ไม่เหลือวิสัย แม้สัจจะทางกายและวาจา ก็ต้องอาศัยสัจจะทางใจเป็นหลัก คนที่ทำอะไรไม่สำเร็จ และพูดเท็จ หรือให้ปฏิญญาแล้ว ไม่รักษาปฏิญญาให้เป็นไป ก็เพราะขาดความจริงใจ ถ้ามีความจริงใจแล้ว ก็จะประสพความสำเร็จในสิ่งไม่เหลือวิสัยทุกประการ ข้อนี้พึงเห็นเช่นสมเด็จพระบรมศาสดาจารย์ของเราทั้งหลาย เมื่อก่อนจะได้ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ก็ได้ทรงตั้งมั่นในสัจจาธิษฐานมีอาทิว่า

กามํ ตโจ นหารู จ อฏฺฐิ จ อวสิสฺสตุ

เลือดเนื้อในกายของเราจงเหือดแห้งไป คงอยู่แต่หนัง เอ็น กระดูก ก็ตามเถิด คุณวิเศษอันล้ำเลิศอันใด ที่จะพึงได้ด้วยเรี่ยวแรงของบุรุษ ด้วยความเพียรของบุรุษ ด้วยความบากบั่นของบุรุษ เรายังไม่บรรลุคุณวิเศษอันนั้นแล้ว จะไม่งดความเพียรคลายบัลลังก์นั่งขัดสมาธิอย่างนี้. ในกาลนั้นความเมื่อยขบและความฟุ้งซ่านทางใจ ได้เกิดขึ้นเป็นมารราวีพระ-องค์โดยประการต่าง ๆ แต่อาศัยพระองค์ทรงตั้งมั่นในสัจจะ เมื่อพระองค์เป็นผู้จริงเช่นนั้น ก็มิได้ทรงปราชัย ทรงได้ชัยชำนะเป็นพิชิตมาร ตรัสรู้อริยสัจของจริงอันประเสริฐ ๔ ประการ สำเร็จเป็นพระ-สัมมาสัมพุทธเจ้าในที่สุด.

สัจจะ ๓ ประการนี้ หมายถึงสัจจะ ที่เป็นอรรถเป็นธรรม คือเป็นประโยชน์ตนประโยชน์คนอื่น หรือประโยชน์โลกนี้ประโยชน์โลกหน้า ตลอดถึงประโยชน์อย่างยิ่ง คือพระนิพพาน หรือหมายถึง

สัจจะที่เป็นคุณงามความดี ส่วนที่ไม่เป็นคุณงามความดี หรือที่ให้ประโยชน์ตน แต่ทำลายคนอื่น เช่นนี้ไม่จัดเป็นสัจจะที่ประสงค์ในที่นี้ เพราะไม่เป็นอรรถเป็นธรรม ไม่นำไปสู่ประโยชน์ จะมีแต่โทษทุกข์นานาประการ.

เกิดเป็นคน ควรมีสัจจะ ทำการงานเป็นกอบเป็นกำ เป็นล่ำเป็นสัน หมั่นขยันไม่เกียจคร้าน.

เกิดเป็นคน ควรมีสัจจะ พูดอะไรรักษาคำพูดไว้ให้มีคนไว้วางใจ นิยมเชื่อถือ.

เกิดเป็นคน ควรมีสัจจะ ตั้งใจอย่างไร ให้สมความตั้งใจอย่างนั้น.

ปกิณกะ

ปกิณกพิธี ได้แก่พิธีเบ็ดเตล็ดเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติเนื่องในพิธีต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น คือ

๑. การแสดงความเคารพพระ โดยประเภทมี ๒ คือแสดงความเคารพต่อปูชนียวัตถุ หรือปูชนียสถาน เช่น พระพุทธรูป พระสถูปเจดีย์ เป็นต้น ๑ แสดงความเคารพต่อปูชนียบุคคล ในที่นี้กล่าวโดยเฉพาะ คือ พระภิกษุสามเณรผู้ทรงเพศสูงกว่าตน ๑ โดยอาการมี ๓ คือ

การประณมมือ ๑ การไหว้ ๑ การกราบ ๑

การประณมมือ คือการกระพุ่มมือทั้ง ๒ ให้ประกอบกัน นิ้วทุกนิ้วแนบชิดกัน ประณมไว้ที่ระหว่างอก ศอกทั้ง ๒ ข้างแนบกับชายโครง แสดงเวลาฟังพระสวดมนต์ ฟังพระสวดหรือเทศน์เป็นต้น เหมือนกันทั้งชายหญิง

การไหว้ คือการยกมือที่ประณมขึ้นจดหน้าผาก หัวแม่มือทั้งสองอยู่ระหว่างคิ้ว ก้มศีรษะลงเล็กน้อย แสดงขณะที่นั่งอยู่บนเก้าอี้หรือยืนอยู่ เหมือนกันทั้งชายหญิง

การกราบ คือการแบมือที่ประณมแล้วกราบลงกับพื้น ด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ตั้งลงให้ครบองค์ ๕ คือ หน้าผาก ๑ ฝ่ามือ ๒ เข่า ๒ จดพื้น สำหรับชายนั่งคุกเข่าท่าพรหมหรือท่าเทพนม สำหรับหญิงนั่งทับลงบนฝ่าเท้าทั้ง ๒ ปลายเท้าทั้ง ๒ ราบลงไปทางหลังทับกันเล็กน้อย เรียกว่าท่าเทพธิดา แสดงขณะที่นั่งอยู่กับพื้น

๒. การประเคน การถวายของให้พระรับด้วยมือ เรียกว่าการประเคน ของที่ประเคนนั้นเป็นของที่คนเดียวยกได้ ไม่หนักหรือใหญ่จนเกินไป ไม่มีวัตถุอนามาสรวมอยู่ เช่นเงินทอง เพราะเป็นของไม่เหมาะสำหรับพระจะรับ ถ้าเป็นของเคี้ยวของฉัน

ประเภทอาหารยาวกาลิก เช่น ข้าวสุก ขนมสด ขนมแห้ง ปลา เนื้อ เป็นต้น ประเคนได้เฉพาะเช้าถึงเที่ยง เลยเที่ยงไปแล้วไม่ควรประเคน ผู้ประเคนพึงน้อมเข้าไปใกล้ผู้รับประมาณ ๑ ศอก จับด้วยมือทั้งสอง ถ้าของเล็กจับมือเดียวก็ได้ ยกของให้พ้นพื้นไม่มีของอื่นเกี่ยวเนื่องกัน ถ้าเป็นผู้หญิง พึงวางของลงบนผ้ากราบที่พระปูรับ เสร็จแล้วพึงกราบหรือไหว้หนหนึ่ง พึงประเคนด้วยอาการเคารพ

๓. การอาราธนา คือการนิมนต์พระสงฆ์มาประกอบพิธีในงาน มี ๒ วิธี วิธีที่ ๑ คือการอาราธนาด้วยวาจา วิธีที่ ๒ อาราธนาด้วยหนังสือซึ่งเรียกว่าฎีกา ใน ๒ วิธีนี้ การอาราธนาด้วยหนังสือหรือฎีกาเป็นการอาราธนาที่มีหลักฐาน และเป็นการแสดงความเคารพโดยปริยาย แสดงถึงความเป็นคนไม่มักง่าย ตัวอย่างฎีกาอาราธนา มีดังนี้

ขออาราธนาพระคุณเจ้า (ถ้าเป็นงานมงคลใช้

คำว่า เจริญพระพุทธมนต์ ถ้าเป็นงานอวมงคลใช้คำว่า สวดพระพุทธมนต์ ถ้าอาราธนาเทศน์ใช้คำว่า แสดงพระธรรมเทศนา) ในงาน......บ้านเลขที่... ....ถนน...........ตำบล...........อำเภอ............. จังหวัด...........เสร็จแล้วฉัน......... (เช้าหรือเพล) กำหนดวันที่......เดือน......... พ.ศ.........เวลา...... น.

ขอได้โปรดอนุเคราะห์ตามนี้

....

ผู้อาราธนา

ถ้ามีรายการฉันเช้าหรือเพลก็บอกไว้ด้วย ถ้ามีรถรับส่งหรือต้องการตักบาตรปิ่นโตด้วย ก็บอกหมายเหตุไว้ข้างท้ายฎีกาว่า มีบาตร ปิ่นโต หรือมีรถรับส่ง

ข้อสำคัญในฎีกาอาราธนานั้น ห้ามบอกชื่อโภชนะทั้ง ๕ เช่นบอกว่า ฉันข้าวสุก ขนมสด ขนมแห้ง ปลา เนื้อ เพราะการบอกชื่อเช่นนั้น ถ้า

พระรับนิมนต์ตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป และไม่มีสมัยยกเว้น ผิดพระวินัย

๔. การถวายปัจจัย ในการถวายไทยธรรมแก่พระสงฆ์ที่อาราธนามาประกอบพิธี ตามปกติมีผู้น้อมถวายจตุปัจจัยส่วนหนึ่งอีกต่างหากจากเครื่องไทยธรรม จตุปัจจัยเป็นวัตถุอนามาส ในทางพระวินัยห้ามมิให้ประเคน ผู้ประสงค์จะถวาย - จึงใช้ใบปวารณามีดังนี้

ขอถวายจตุปัจจัยอันควรแก่สมณบริโภค แด่พระคุณเจ้าเป็นมูลค่า .... บาท.........สตางค์ หากพระคุณเจ้าต้องประสงค์สิ่งใด อันควรแก่สมณบริโภค ขอได้โปรดเรียกจากกัปปิยการกผู้ปฏิบัติของพระคุณเจ้านั้นเทอญ.

....

ผู้ถวาย

ใบปวารณานี้ ใส่ซองถวายพร้อมกับเครื่องไทยธรรมก็ได้ ถ้าเป็นงานอวมงคล นิยมกลัดติดกับผ้าทอดดังกล่าวข้างต้น ส่วนปัจจัยนั้นมอบกับศิษย์ผู้ติดตามพระไป

๕. พิธีอาราธนา การอาราธนาอีกอย่างหนึ่งเรียกว่า อาราธนาในพิธีไม่ใช่การนิมนต์ดังกล่าวข้างต้น การอาราธนาพิธีนี้คือการขอหรือการเชื้อเชิญได้แก่การอาราธนาศีล อาราธนาพระปริตร อาราธนาธรรม มีหัวข้อย่อ ๆ ที่ควรจำดังนี้

ก. สวดมนต์เย็น หรือสวดมนต์ฉันเช้าเพล อาราธนาศีล อาราธนาพระปริตร

ข. ถวายทานทุกอย่าง มีสังฆทานเป็นต้น อาราธนาศีล

ค. สวดพระอภิธรรม อาราธนาศีล

ฆ. เทศน์ อาราธนาธรรม

จักกล่าวอาราธนาศีลและอื่น ๆ ต่อไปนี้

อาราธนาศีล ๕

มยํ ภนฺเต ติสรเณน สห ปญฺจ สีลานิ ยาจาม. ๓ หน ถ้าคนเดียวต้องเปลี่ยน มยํ เป็น อหํ ฯ ยาจาม เป็น ยาจามิ.

อาราธนาศีล ๘

มยํ ภนฺเต ติสรเณน สห อฏฺฐ สีลานิ ยาจาม. ๓ หน ถ้าคนเดียวต้องเปลี่ยนเหมือนศีล ๕.

อาราธนาอุโบสถศีล

มยํ ภนฺเต ติสรเณน สห อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตํ อุโปสถํ ยาจาม. ๓ หน ถ้าคนเดียวต้องเปลี่ยนเหมือนศีล ๘

คำอาราธนาธรรม

พฺรหฺมา จ โลกาธิปตี สหมฺปติ
กตฺอญฺชลี อนฺธิวรํ อยาจถ
สนฺตีธ สตฺตาปฺปรชกฺขชาติกา
เทเสตุ ธมฺมํ อนุกมฺปิมํ ปชํ.

อาราธนาปริตต์

วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา
สพฺพทุกฺขวินาสาย ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ
วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา
สพฺพภยวินาสาย ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ
วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา
สพฺพโรควินาสาย ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ.

คำถวายสังฆทาน

อิมานิ มยํ ภนฺเต ภตฺตานิ สปฺปริวารานิ สงฺฆสฺส โอโณชยาม สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ อิมานิ

ภตฺตานิ สปฺปริวารานิ ปฏิคฺคณฺหาตุ อมฺหากํ ทีฆ-รตฺตํ หิตาย สุขาย.

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวายภัตตาหาร กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับภัตตาหาร กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ.

คำถวายผ้ากฐิน

อิมํ ภนฺเต สปฺปริวารํ กฐินทุสฺสํ สงฺฆสฺส โอโณชยาม สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ อิมํ สปฺปริวารํ กฐินทุสฺสํ ปฏิคฺคณฺหาตุ ปฏิคฺคเหตฺวา จ อิมินา ทุสฺเสน กฐินํ อตฺถรตุ อมฺหากํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย.

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายผ้าเพื่อกฐิน กับของที่เป็นบริวารนี้ แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับผ้าเพื่อกฐิน กับของที่เป็นบริวารนี้ และครั้นรับแล้ว ขอจงกรานกฐินด้วยผ้านี้ เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลายสิ้นกาลนาน เทอญ.

จบข้าวใส่บาตร ยกขันขึ้นจบ ตั้งนโม ๓ จบ

อะหัง ภันเต โภชะนานัง สาลีนัง ปะริสุทธัง พุทธะสาวกะสังฆัง ปิณฑะปาตัง โส โหตุ.

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าวสาลีอันบริสุทธิ์นั้น จงสำเร็จแก่พระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้าเถิด.

จบทานทั่ว ๆ ไป ตั้งนโม ๓ จบ

สุทินนัง วะตะ เม ทานัง อาสะวักขะยาวะหัง

นิพพานะปั่จจะโย โหตุ.

ขอทานของข้าพเจ้า อันให้ดีแล้วหนอ จงนำมา ซึ่งความสิ้นไปแห่งอาสวกิเลส จงเป็นปั่จจัยแก่ พระนิพพาน.

แบบเก่า

สุทินนัง วะตะ เม ทานัง อาสะวักขะยาวะหัง โหตุ.

ขอทานของข้าพเจ้า อันให้ดีแล้วหนอ จงนำมา ซึ่งความสิ้นไปแห่งอาสวกิเลส.

ปัตติทานคาถา (คาถาตรวจน้ำ)

เป็นพระราชนิพนธ์แห่ง

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ปุญฺญสฺสิทานิ กตสฺส ยานญฺญานิ กตานิ เม
เตสญฺจ ภาคิโน โหนฺตุ สตฺตานนฺตาปฺปมาณกา
เย ปิยา คุณวนฺตา จ มยฺหํ มาตาปิตาทโย
ทิฏฺฐา เม จาปฺยทิฏฺฐา วา อญฺเญ มชฺฌตฺตเวริโน
สตฺตา ติฏฺฐนฺติ โลกสฺมึ เตภุมฺมา จตุโยนิกา
ปญฺเจกจตุโวการา สํสรนฺตา ภวาภเว
ญาตํ เย ปตฺติทานมฺเม อนุโมทนฺตุ เต สยํ
เย จิมํ นปฺปชานนฺติ เทวา เตสํ นิเวทยุํ
มยา ทินฺนาน ปุญฺญานํ อนุโมทนเหตุนา
สพฺเพ สตฺตา สทา โหนฺตุ อเวรา สุขชีวิโน
เขมปฺปทญฺจ ปปฺโปนฺตุ เตสาสา สิชฺฌตํ สุภา.

แปล

สัตว์ทั้งหลาย ไม่มีที่สุด ไม่มีประมาณ จงเป็นผู้มีส่วนแห่งบุญที่ข้าพเจ้าทำแล้ว ณ กาลบัดนี้ด้วย แห่งบุญทั้งหลายอื่นที่ข้าพเจ้าทำแล้วด้วย เหล่าใดที่ข้าพเจ้ารักใคร่และมีคุณ มีมารดาและบิดาเป็นต้นของข้าพเจ้าก็ตาม เหล่าที่ข้าพเจ้าได้เห็นก็ตาม เหล่าที่ข้าพเจ้ามิได้เห็นก็ตาม เหล่าอื่นที่เป็นกลาง ๆ หรือเป็นผู้มีเวรของข้าพเจ้าก็ตาม สัตว์ทั้งหลายนั้น จงเป็นผู้มีส่วนแห่งบุญทั้งปวงที่ข้าพเจ้าอุทิศให้นี้เถิด สัตว์ทั้งหลายเกิดใน ๓ ภูมิ เป็นไปในกำเนิด ๔ มีขันธ์ ๕ มีขันธ์ ๑ มีขันธ์ ๔ ท่องเที่ยวอยู่ในภพน้อยและใหญ่ ตั้งอยู่ในโลก ความให้ส่วนบุญของข้าพเจ้า สัตว์ทั้งหลายเหล่าใดรู้แล้ว สัตว์ทั้งหลายเหล่านั้น จงอนุโมทนาเองเถิด ก็สัตว์เหล่าใดไม่รู้ซึ่งความให้ส่วนบุญของข้าพเจ้านี้ ขอเทวดาทั้งหลายพึงบอกแก่สัตว์เหล่านั้นให้รู้แล้วอนุโมทนา เพราะ

เหตุคืออนุโมทนาบุญที่ข้าพเจ้าได้ให้แล้ว ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ดำรงชีวิตเป็นสุขทุกเมื่อเถิด จงถึงบทอันเกษมคือนฤพาน ขอความปรารถนาที่ดีงามของสัตว์ทั้งปวงเหล่านั้น จงสัมฤทธิ์เถิด.

มงคลภาษิต

เกื้อกูลความคิด ติดไว้ที่ฝา
อ่านวันละหน จำจนติดตา
อาจช่วยชักพา วาสนาจำเริญ

เกิดมาเป็นคน แม้ต้องอับจน ขัดสนการเงิน อย่ามัวจนใจ ทุกข์ไปจนเกิน ตรองหาทางเดิน ดับความร้อนใจ

จงตรองบากบั่น ทุกสิ่งทุกอัน หมั่นเพียรแก้ไข พากเพียรเรียนชอบ ดีชอบทั่วไป เพียรเรียนรู้ไว้ เพียรให้ตนดี

รักตัวรักศาสน์ รักพวกรักชาติ รักทรัพย์รักที่ รักเงินรักทอง ข้าวของที่มี อย่าใกล้คลุกคลี อบายมุขคนพาล

รู้จักจ่ายทรัพย์ เงินทองควรนับ จ่ายพอประมาณ อย่าให้ฟูมฟาย แต่จงเจือจาน เปรียบพืชที่หว่าน หวังเพื่อเป็นทุน

รู้จักฐานะ สัมมาคารวะ ผู้มีบุญคุณ บำเพ็ญเมตตาจิต เพิ่มคิดการุณ ก่อสร้างการบุญ ทั้งนอกทั้งใน

คนเราเกิดมา ไม่ช้าก็เร็ว ต้องพรากจากไป จงเร่งแสวงหา เกียรติคุณใกล้ไกล ถ้าเป็นผู้ใหญ่ จงสอนวงศ์วาร.

ร.พ. มหามกุฏราชวิทยาลัย หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร พระนคร
นายพินิจ อู่สำราญ ผู้พิมพ์โฆษณา ๗/๔/๒๕๑๐

หนังสือเล่มนี้อันจะเป็นประโยชน์แก่กุลบุตรกุลธิดาของท่าน อย่างน้อยก็เพื่อให้พุทธมามกะอันเป็นเยาวชนของชาติ ได้มีธรรมประจำใจ และนางสาวลิ้นจี่ อมาตยกุล ผู้ที่คุ้นเคยกันเหมือนญาติสนิทผู้หนึ่ง ได้มีส่วนช่วยให้หนังสือเล่มเล็ก ๆ นี้ สำเร็จโดยสมบูรณ์ ประโยชน์อันพึงเกิดจากอนุสาสน์เยาวชน ลูก ๆ ขอน้อมอุทิศส่วนกุศล ด้วยจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยความกตัญญูกตเวทีแด่คุณแม่มณี ตันตยางกูร ร่มโพธิ์ร่มไทรของลูก ๆ ด้วยเถิด

พจน์ ตันตยางกูร

กรมไปรษณีย์โทรเลข

๖ พฤษภาคม ๒๕๑๐

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย
ถนนพระสุเมรุ หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร โทร. 23111
นายพินิจ อู่สำราญ ผู้พิมพ์โฆษณา พ.ศ ๒๕๑๐